

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«екологічне право»

Ступінь вищої освіти	Бакалавр
Освітньо-професійна програма	«Право»
Факультет	Юридичний
Кафедра	Цивільно-правових дисциплін
Семестр	VI
Кількість кредитів	3
Мова викладання	українська

Викладач	к.ю.н., доцент Микулець Віталій Юрійович
Контактна інформація	mikul2021@ukr.net

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ДИСЦИПЛІНУ

Анотація	Екологічне право постає як один з комплексних розділів права. Вивчення цієї дисципліни має чітку практичну спрямованість на засвоєння знань про екологічну функцію держави, поняття, предмет і об'єкт екологічного права, метод, система і принципи екологічного права, що дозволяє не лише мати уявлення про специфіку екологічного права, а й застосовувати набуті знання у різних правових ситуаціях в системі природоресурсних й природоохоронних відносин. В результаті опанування матеріалу навчальної дисципліни формується розуміння особливостей реалізації та застосування норм екологічного права, а також здатність аналізувати правові проблеми природоресурсних й природоохоронних відносин, формувати та обґрунтовувати правові позиції.
Мета та цілі	Формування у студентів необхідних навиків вміло застосовувати нормативні документи для вирішення правових питань галузі природокористування і охорони навколишнього середовища, розвиток у студентів еколого-правового світогляду, спеціального еколого-правового мислення, закріплення необхідних знань з метою вирішення конкретних питань їх майбутньої практичної діяльності щодо захисту екологічних прав людини. До основних завдань даного курсу можна віднести вміння орієнтуватися в системі екологічного законодавства, знати основні закономірності стосовно порядку природокористування і охорони довкілля, організації управління в галузі природокористування, сплати зборів та інших обов'язкових платежів за використання природних ресурсів.
Результати навчання	Знати екологічне право як один з комплексних розділів права; вміти аналізувати джерела екологічного права; знати та вміти використовувати екологічні права та обов'язки громадян при охороні довкілля; розуміти й усвідомлювати юридичну відповідальність за екологічні правопорушення; вміти аналізувати міжнародне екологічне право.

Соціально-психологічні аспекти професійної компетентності (Soft skills)	Під час вивчення дисципліни студент отримує можливість формувати та розвивати soft skills - соціально-психологічні аспекти професійної компетентності: здатність аналізувати та оцінювати, інтерпретувати; здатність логічно і системно мислити, креативно діяти; планувати та управляти часом, презентувати себе і свою позицію; діяти відповідально.
Пререквізити	Базові знання з дисциплін: «Теорія держави і права», «Конституційне право», «Судові та правоохоронні органи»

СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ

Тема	План, короткі тези	Завдання
Тема 1. Предмет, джерела і система екологічного права. Природоохоронне законодавство	Предмет і методи екологічного права. Об'єкти екологічного права. Поняття та ознаки екологічного права. Мета екологічного права. Принципи, функції та норми екологічного права. Система екологічного права. Джерела екологічного права. Система природоохоронного законодавства.	Анотація матеріалу, практичні завдання
Тема 2. Екологічні права і обов'язки громадян	Поняття екологічних прав громадян. Види екологічних прав громадян. Законодавче забезпечення екологічних прав громадян України. Гарантії екологічних прав громадян та форми їх захисту. Обов'язки громадян щодо охорони довкілля та раціонального використання природних ресурсів.	Практичні завдання
Тема 3. Право власності на природні ресурси	Поняття природних ресурсів та їх види. Поняття права власності на природні ресурси та його особливості. Форми власності на природні ресурси. Підстави для виникнення відносин права власності на природні ресурси. Об'єкти та суб'єкти права власності на природні ресурси. Зміст права власності на природні ресурси. Форми та методи забезпечення права власності на природні ресурси. Припинення права власності на природні ресурси.	Практичні завдання
Тема 4. Право природокористування	Поняття права природокористування, його види та принципи. Підстави, щодо виникнення права природокористування. Порядок набуття права природокористування. Суб'єкти і об'єкти права природокористування. Зміст права природокористування. Права та обов'язки природокористувачів. Особливості орендних правовідносин природокористування. Права і обов'язки суб'єктів орендних правовідносин природокористування.	Практичні завдання,
Тема 5. Цивільно-правові угоди з передачі права власності на природні ресурси.	Поняття зобов'язання. Сторони у зобов'язанні. Підстави виникнення зобов'язань. Виконання зобов'язання. Забезпечення виконання зобов'язання. Припинення зобов'язання. Поняття та умови договору. Порядок укладання, зміна і розірвання умов договору. Правова характеристика цивільно-правових договорів: купівлі-продажу, міни, дарування, оренди та інші.	Практичні завдання. підготовка презентацій.
Тема 6. Захист права власності на природні ресурси та екологічних прав громадян.	Право на захист. Способи захисту порушеного права. Нотаріальний захист прав власності. Третейський суд. Зміст і форма позовної заяви. Розгляд справ в місцевому суді (I інстанція). Прийняття рішення у справі. Оскарження рішення місцевого суду до апеляційного суду (II інстанція). Розгляд касаційної скарги касаційним судом (III інстанція). Виконання рішення суду. Порядок захисту прав в Європейському суді.	Практичні завдання. підготовка презентацій
Тема 7. Екологічна безпека і еколого-правова відповідальність.	Поняття екологічної безпеки. Види та основні напрямки забезпечення екологічної безпеки. Механізм правового забезпечення екологічної безпеки. Поняття відповідальності. Екологічна відповідальність. Поняття екологічного правопорушення. Об'єкти та суб'єкти правопорушення. Види	Практичні завдання. підготовка презентацій

	юридичної відповідальності за екологічні правопорушення. Визначення розмірів шкоди внаслідок порушення природоохоронного законодавства.	
Тема 8. Ядерна та радіаційна безпека.	Поняття ядерної та радіаційної безпеки. Стан нормативно-правової бази з радіаційної і ядерної безпеки та в сфері поводження з радіоактивними відходами. Види відповідальності за порушення норм та правил радіаційної безпеки та поводження з радіоактивними відходами. Закон України «Про статус та соціальний захист громадян, потерпілих внаслідок Чорнобильської катастрофи».	Практичні завдання. підготовка презентацій
Тема 9. Правовий режим раціонального використання й охорони земель..	Земля як об'єкт правового регулювання. Правове забезпечення здійснення земельної реформи в Україні. Форми та види власності на землю. Право власності на землю. Право користування землею. Право земельного сервітуту. Обмеження прав на землю. Придбання земельних ділянок на підставі цивільно-правових угод. Припинення прав на землю. Захист прав на землю. Правова охорона земель. Земельний Кодекс України. Відповідальність за порушення земельного законодавства.	Практичні завдання. підготовка презентацій
Тема 10. Правовий режим використання, відтворення і охорони надр в Україні.	Надра як об'єкт правового регулювання, раціонального використання та охорони. Право користування надрами та його види. Управління в галузі використання і охорони надр. Надання надр у користування. Права і обов'язки користувачів надр. Плата за користування надрами. Правова охорона надр. Кодекс про надра. Відповідальність за порушення законодавства про надра.	Анотація матеріалу, практичні завдання
Тема 11. Правовий режим використання, відтворення і охорони вод в Україні.	Водні ресурси як об'єкт правового регулювання, використання, збереження, охорони та відтворення. Право водокористування та його види. Права та обов'язки водокористувачів. Особливості правового регулювання в галузі водного господарства. Правова охорона вод. Водний кодекс України. Відповідальність за порушення Водного кодексу України та водного законодавства. Законодавство про транскордонні водотоки..	Анотація матеріалу, практичні завдання
Тема 12. Правовий режим використання, відтворення і охорони рослинного світу.	Рослинний світ як об'єкт правового регулювання, використання, відтворення, захисту та охорони. Право власності на ліси. Право лісокористування та його види. Права та обов'язки лісокористувачів. Використання нелісових рослинних ресурсів. Правова охорона і захист лісів та рослинного світу. Лісовий кодекс України. Відповідальність за порушення лісового господарства. Конвенція про біологічне різноманіття. Конвенція про охорону дикої флори і фауни і природних середовищ існування в Європі..	Анотація матеріалу, практичні завдання
Тема 13. Правовий режим використання, відтворення і охорони тваринного світу.	Тваринний світ як об'єкт правового регулювання, використання, відтворення та охорони. Право використання тваринного світу: його форми та види. Права та обов'язки громадян при використанні об'єктів тваринного світу. Правова охорона тваринного світу. Охорона рідкісних і зникаючих видів тварин в Україні та світі. Відповідальність за порушення законодавства в галузі використання, відтворення, охорони представників тваринного світу. Закон України «Про тваринний світ»: призначення та основні положення. Основні міжнародні угоди стосовно охорони представників тваринного світу..	Практичні завдання. підготовка презентацій
Тема 14. Правовий режим охорони і використання атмосферного повітря.	Атмосферне повітря як об'єкт правового регулювання, охорони і використання. Стандартизація і нормування у галузі використання і охорони атмосферного повітря. Законодавство України щодо використання та охорони атмосферного повітря. Правові заходи з охорони атмосферного повітря. Закон України «Про охорону атмосферного повітря». Додержання вимог щодо охорони атмосферного повітря при проектуванні, будівництві та реконструкції промислових об'єктів і експлуатації транспорту. Відповідальність за порушення законодавства про охорону атмосферного повітря..	Практичні завдання.

Тема 15. Правовий режим використання та охорони курортних, лікувально-оздоровчих та рекреаційних зон.	Поняття та юридична природа курортних, лікувально-оздоровчих і рекреаційних зон. Правові форми використання курортних, лікувально-оздоровчих і рекреаційних зон, їх правова охорона. Відповідальність за порушення режиму використання курортних, лікувально-оздоровчих і рекреаційних зон. Світовий досвід правового регулювання використання рекреаційних ресурсів..	Практичні завдання.
Тема 16. Правовий режим виключної (морської) економічної зони, континентального шельфу, внутрішніх морських та територіальних вод.	Поняття виключної економічної зони, континентального шельфу, внутрішніх морських та територіальних вод. Виключна економічна зона, континентальний шельф, внутрішні морські та територіальні води як об'єкт правового регулювання, використання та охорони. Особливості використання та охорони природних ресурсів на цих об'єктах. Відповідальність за порушення законодавства в сфері використання і охорони природних ресурсів виключної економічної зони, континентального шельфу, внутрішніх морських і територіальних вод..	Практичні завдання. підготовка презентацій
Тема 17. Міжнародне екологічне право.	Поняття і предмет міжнародного екологічного права. Принципи міжнародного екологічного права. Міжнародні об'єкти охорони навколишнього середовища. Джерела міжнародного екологічного права. Міжнародні конференції з навколишнього середовища як форма міжнародного природоохоронного співробітництва та участь України в них. Рада Європи та її внесок щодо організації охорони довкілля в Європі. Роль Європейського Союзу у формуванні і здійсненні європейської політики і права навколишнього середовища..	Практичні завдання. підготовка презентацій

ЛІТЕРАТУРА ТА НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ

Основна:

1. Екологічне право : підручник / А. П. Гетьман, Г. В. Анісімова, А. К. Соколова та ін. ; за ред. А. П. Гетьмана. Харків : Право, 2019. 552 с.
2. Екологічне право України : курс лекцій / за ред. д-ра юрид. наук, проф. кафедри аграрного, земельного та екологічного права НУ«ОЮА» Каракаша І. І. Одеса, 2020. 321 с.
3. Екологічне право України: підруч. для студ. вищих навч. закладів / за ред. І.І. Каракаша. Одеса: Фенікс, 2012. 788 с.
4. Право довкілля (екологічне право): навч. посібник [для студ. вищ. навч. закл.] / П. Д. Пилипенко, В. І. Федорович, М. Я. Ващишин [та ін.]; за ред. П. Д. Пилипенка. Київ: Ін Юре, 2010. 401 с.
5. Право екологічної безпеки: навчальний посібник. Київ: ЦП «Компринт», 2019. 238 с.
6. Середницька І.А. Екологічне право (в схемах) Альбом схем: наочний посібник. Одеса: ОДУВС, 2016. 81 с.
7. Екологічне право в запитаннях та відповідях: навч. посібник / А. П. Гетьмана. Харків: Право, 2017. 208 с.

Допоміжна:

8. Андрейцев В.І. Екологічне право і законодавство суверенної України: проблеми реалізації державної екологічної політики. Дніпропетровськ: Нац. гірн. Ун-т, 2011. 373 с.
9. Балюк Г. І. Екологічне право України: Конспект лекцій у схемах (Загальна і Особлива частини): Навч. посібник. Київ.: Юрінком Інтер, 2020. 192 с.
10. Бредіхіна В. Л. Конституційні засади права громадян на безпечне навколишнє природне середовище: моногр. Харків: Вид. СПД ФО Вапнярчук Н.М., 2008. 168 с.
11. Ващишин М. Я. Конституційні засади формування та збереження національної екомережі. Право і суспільство. 2016. № 4. С. 77–83.
12. Велика українська юридична енциклопедія. У 20-ти т. Т. 14. Екологічне право. Харків: Право, 2018. 776 с.
13. Гвоздик П. О. Джерела екологічного права: монографія / відп. ред.. Н. Р. Малишева. Київ: Алерта, 2012. 304 с.
14. Григор'єва Т.В. Правові засади використання, охорони та відтворення водних живих ресурсів / Т.В. Григор'єва: моногр. Харків: Право, 2011. 176 с.
15. Екологічне право : [підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл.] / за ред. А. П. Гетьмана. Харків : Право, 2013. 432 с.
16. Екологічне право : підручник для студ. юрид. спец. виш. навч. закл / за ред. А. П. Гетьмана. Х. : Право, 2013. 432 с.
17. Екологічне право України. Академічний курс: підручник / за заг. ред. Ю. С. Шемшученка. 2-ге вид. Київ: Юрид. думка, 2008. 720 с.
18. Екологічне право України. Академічний курс: Підручник / За заг. ред. Ю. С. Шемшученка. Київ: ТОВ «Видавництво «Юридична думка», 2005. 848 с.
19. Екологічне право. навч. посібник/ за ред. Устименко Т. П. Київ : Алерта, 2016. 228 с.
20. Задорожній О. В., Медведєва М. О. Міжнародне право навколишнього середовища: підручник. Київський національний університет ім. Т. Шевченка, Інститут міжнародних відносин. Київ: Вид. дім «Промені», 2010. 510 с.
21. Ковтун О.М. Законодавство України про охорону природно-заповідного фонду: становлення, сучасний стан, проблеми реформування. Адвокат. 2008. № 2. С. 21-24.
22. Комарницький В. М. Право спеціального природокористування Луганськ: РВВ ЛДУВС ім.. Е.О. Дідоренко, 2011. 424 с.
23. Кравченко С. М. Зміна клімату, біорізноманіття і права людини: вплив, синергія й інтегрування. Екологія. Право. Людина. 2011. № 13–14 (53–54). С. 9–28.
24. Міжнародне право навколишнього середовища: стан та перспективи розвитку: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. Національна академія наук України, Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, Міжнародний центр космічного права. Київ: Обрії, 2010. 213 с.
25. Правова охорона довкілля: сучасний стан та перспективи розвитку: монографія / А. П. Гетьман, А. К. Соколова, Г. В. Анісімова та ін.; за ред. А. П. Гетьмана. Харків: Право, 2014. 784 с.
26. Правове регулювання екологічних, аграрних та земельних відносин в Україні: сучасний стан і напрями вдосконалення: монографія / А. П. Гетьман, М. В. Шульга, А. М. Статівка та ін.; за ред. А. П. Гетьмана та В. Ю. Уркевича. Харків: Право, 2012. 448 с.
27. Статівка О. О. Правове забезпечення природно-заповідного фонду як складового елемента національної екологічної мережі: монографія / О. О. Статівка; [наук. ред. А. П. Гетьман]. Харків : Право, 2018. 250 с.
28. Тимченко Л. Д., Кононенко В. П. Міжнародне право: підручник. Київ: Знання, 2012. 631 с.
29. Тищенко Г. В. Екологічне право: навчальний посібник для студентів юрид. вузів та факультетів. Київ: ТП Пресс, 2003. 256 с.
30. Філатова В. К., Шульга Т.М. Правові засади геологічного вивчення надр в Україні. Харків: ФІНН, 2011. 144 с.
31. Хомінець С. В. Правове забезпечення підвищення родючості ґрунтів: монографія / під заг. ред. М. В. Шульги. Харків, 2015. 169 с.

Законодавство

32. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» від 25.06.1991. (із подальшими змінами та доповненнями)
33. Закон України «Про природно – заповідний фонд України» від 16.06.1991. (із подальшими змінами та доповненнями)
34. Закон України «Про приєднання України до конвенції 1979 року про охорону дикої флори і фауни та природних середовищ існування в Європі» від 29.10.1996. (із подальшими змінами та доповненнями)
35. Закон України «Про екологічну експертизу» від 9.02.1995. (із подальшими змінами та доповненнями)
36. Закон України «Про надзвичайної екологічної ситуації» від 21.09.2000. (із подальшими змінами та доповненнями)
37. Закон України «Про тваринний світ» від 9.04.1999. (із подальшими змінами та доповненнями)
38. Лісовий кодекс України від 21.01.1994. (із подальшими змінами та доповненнями)
39. Земельний Кодекс України від 25.10.2001 (із подальшими змінами та доповненнями)
40. Кодекс України про надра від 27.07.1994 (із подальшими змінами та доповненнями)
41. Водний кодекс України від 6.06.1995 (із подальшими змінами та доповненнями)
42. Повітряний кодекс України від 4.05.1993 (із подальшими змінами та доповненнями)

ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Загальна політика	Здобувач освіти зобов'язаний відвідувати всі заняття згідно розкладу, не спізнюватися. Дотримуватися етики поведінки. Працювати з навчальною літературою, з літературою на електронних носіях і в Інтернеті. При пропуску лекційних занять проводиться усна співбесіда за темою. Відпрацьовувати практичні заняття. Виконати індивідуальне завдання.
Політика щодо дедлайнів та перескладання	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку.
Політика щодо академічної доброчесності	Під час виконання завдань вимагається дотримання правил академічної доброчесності. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування.

ОЦІНЮВАННЯ

Нарахування балів

Види оцінювання	Бали
Змістовий модуль 1 (Теми 1-8)	32
Змістовий модуль 2 (Теми 9-17)	28
Підсумковий контроль – іспит	40

Розподіл балів для оцінювання успішності студентів

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни